

Olivera Lončarić-Horvat: Osnove općeg poreznog prava, I. i II. dio

Institut za javne financije, Zagreb, 1998. (I. dio, 92 str.), 1999. (II. dio, 87 str.)

Hrvoje Arbutina*

Prikaz

U nakladi Instituta za javne financije u Zagrebu objavljena su, u 1998. i 1999. godini, dva dijela knjige *Osnove općeg poreznog prava* autorice prof. dr. Olive-re Lončarić-Horvat. Oba dijela objavljena su kao posebna izdanja *Poreznog vjesnika*, službenog glasila Porezne uprave Ministarstva financija Republike Hrvatske. Prema raspoloživim informacijama, radi se o prvim dijelovima pe-todijelne studije, potaknute dosadašnjim tokom reforme poreznog sustava Re-publike Hrvatske, ali i njezinim daljnjim razvojem, bolje rečeno dovršenjem – tj. donošenjem općeg poreznog zakona, kojim bi, na zakonskoj razini, tre-bao biti normativno zaokružen proces porezne reforme.

Iako jedan od recenzenata u predgovoru naglašava, između ostalog, važnost te studije upravo u kontekstu donošenja općeg poreznog zakona, njezini su do-sezi ipak značajno dublji i dalji. Radi se, naime, o djelu koje na teorijskoj razi-ni definira i sistematizira bitne pojmove specifične pravne znanstvene disci-pline – znanosti poreznog prava. Upravo takva usmjerenost čini taj rad zna-čajnim za daljnji razvoj spomenute znanstvene discipline. U literaturi znano-sti javnih financija, koje je porezno pravo dio, postoji na hrvatskom jeziku već značajan broj opsežnih knjiga, da o člancima u znanstvenoj i stručnoj perio-dici i ne govorimo. Ti radovi sadrže opsežne i detaljne analize javnofinancij-ske djelatnosti države u cjelini ili pak detaljno razlažu normativno reguliranje

---

*Dr. sc. Hrvoje Arbutina, docent Pravnog fakulteta u Zagrebu

ukupnosti hrvatskog sustava javnih prihoda i rashoda ili pojedinih poreznih oblika. Pri tome je brojem monografskih pristupa naročito zastupljena problematika poreza na promet i napose poreza na dodanu vrijednost, i to kako na teorijskoj razini, tako i s naglaskom na specifična normativna rješenja u hrvatskom poreznom sustavu. Imajući u vidu gore sažeto opisanu situaciju u našoj javnofinancijskoj literaturi, može se reći da je rad prof. Lončarić-Horvat *missing link* te literature. On, naime, uspostavlja prijeko potrebnu teorijsku vezu između djela koja javnim financijama pristupaju sveobuhvatno, analizirajući sve bitne institute javnih prihoda i rashoda, pri čemu pravna analiza, zbog širine obuhvata, ostaje tek dijelom ukupnog pristupa koji nužno uključuje i ekonomski, povijesni, sociološki i psihološki element, i pojedinačnih, monografskih pristupa, usredotočenih na detaljan prikaz pojedinačnih instituta.

Po svojoj koncepciji, demonstriranoj u prva dva dijela, ovaj je rad udžbenik; to znači da on omogućuje temeljne opće uvide u teoriju prava oporezivanja, dajući tako hrvatskom čitatelju sredstvo analize konkretnih normativnih rješenja u domeni poreznog prava, i to kako u hrvatskom, tako i u drugim poreznim sustavima.

Prvi dio sadrži deset poglavlja. U prva četiri poglavlja obrađen je niz tema kojima su u širi znanstveni kontekst smješteni porez i napose porezno pravo kao predmeti daljnjeg istraživanja – to su poglavlja s naslovima *Porez kao oblik javnopravnog prihoda suvremene države*, *Porezno pravo kao dio pravnog sustava*, *Porezno-pravna znanost i predmet njezina proučavanja* i *Uloga poreza u poreznoj i pravnoj državi*. Zatim su analizirani temeljni problemi poreznog prava. Pri tome je bilo nužno dotaknuti i problematiku primjene i tumačenja poreznih propisa; to je poslužilo kao uvod u razmatranje poreznopravnog i poreznodužničkog odnosa kao odnosa ključnih za definiranje položaja dvaju subjekata s, u pravilu, različitim a često i suprotnim interesima – poreznog obveznika ili poreznog dužnika (ova dva pojma ne treba izjednačavati), s jedne strane, i tijela državne uprave nadležnog za oporezivanje, s druge. Posljednja dva poglavlja prvog dijela posvećena su analizi položaja tih tijela i djelatnika zaposlenih u njima – to je važno osobito ako se ima na umu činjenica da je jedna od namjena ovoga rada – biti udžbenikom na specijalističkom Poreznom studiju Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Obrada bitnih općih pitanja znanosti poreznog prava materijalne naravi u prvom dijelu omogućila je daljnju raščlambu poreznopravne problematike u drugom dijelu. Već pregled naslova šest poglavlja drugog dijela upućuje na dvije činjenice: prvo, predmet istraživanja su procesna pitanja, i drugo, znanost poreznog prava koristi se terminologijom i institutima općeg pravnog značaja. Time je još jednom potvrđeno da se pitanjima javnih financija, a napose poreza, može kvalificirano pristupiti sa stajališta pravne analize, koristeći se pri tome standardnim pravničkim instrumentarijem.

Udžbenička namjena ovoga rada nametnula je imperativ temeljnog objašnjenja instituta nadležnosti, rokova i termina te instituta povraćaja u prijašnje stanje. Za postupak naplate poreza iznimno važna problematika ustanovljavanja činjenica bitnih za oporezivanje sistematizirana je i izložena u četvrtom poglavlju. Peto poglavlje posvećeno je detaljnoj analizi instituta upravnog akta u specifičnom poreznopravnom postupku. U zadnjem, šestom, poglavlju drugog dijela, raščlanjeno je porezno jamstvo kao institut specifičan za porezno pravo, iako naziva istovjetnog institutu jamstva u građanskom pravu (riječ je o prisilnom jamstvu, za razliku od ugovornog građanskopravnog jamstva). Na kraju se, (pre)skromno nazvan kazalom, nalazi kratak pregled najvažnijih pojmova – riječ je zapravo o zbirci sažetih definicija temeljnih, u pravilu procesnopravnih, pojmova, koja čitatelju omogućuje brze uvide potrebne pri ovladavanju specifičnom materijom poreznog prava.

Kada bi hrvatska literatura javnih financija bila bogatija djelima specijalizirane, poreznopravne usmjerenosti, onda bi se prikaz mogao zaključiti riječima kako su očekivano čitateljstvo ovog djela studenti poreznog i pravnog studija. No zbog svojevrsnog pionirskog značaja i vrsne obrade odabrane problematike rad svakako treba preporučiti i znatno široj stručnoj i znanstvenoj javnosti, a ona u suvremenoj Hrvatskoj ne samo da postoji već je i brojem značajna, naročito u području praktičnog rješavanja poreznih pitanja.

Materija poreza i njihova pravnog uređenja već odavno nije marginalna u kontekstu cjelokupnog hrvatskog pravnog sustava. Potreba za teorijskim sredstvom njezine analize već je dugo prisutna i rad prof. Lončarić-Horvat toj potrebi udovoljava; moguće proširenje novim dijelovima opravdava, međutim, i veća buduća očekivanja.